

Література

1. Повітряний кодекс України від 19 травня 2011 р. № 3393-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/>

2. Про затвердження Правил сертифікації експлуатантів, що здійснюють експлуатацію цивільних повітряних суден (літаків) з метою виконання комерційних транспортних перевезень: наказ від 5 липня 2010 р. № 430 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0558-10>

УДК 327.5:629.735 (043)

Стрілько А.В., студент,
Навчально-науковий юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Череватюк В.Б., к.і.н., доцент

ШЛЯХИ РОЗВ'ЯЗАННЯ КОНФЛІКТІВ В АВІАЦІЙНІЙ СФЕРІ

Розвиток цивільної авіації, як і транспортного сектору в цілому, є одним із ключових та стратегічних напрямків для України. Це, в першу чергу, пов'язано з тим, що Україна є найбільшою країною Європи з вигідним географічним розташуванням, що може претендувати на статус міжнародного транзитного хабу. Країна, особливо її західна частина, є сполучною ланкою на євразійських шляхах, що вигідно з'єднує Східну та Західну Європу, балтійський та прикаспійський регіони. Тому конфлікти, які виникають у транспортній, зокрема, авіаційній сфері, можуть несприятливо впливати як на розвиток зазначеної сфери загалом, так і на відносини України з іншими країнами.

В процесі діагностики конкретного конфлікту, центральне місце посідає його розв'язання, адже далеко не всі конфлікти можна попередити, тому дуже важливо володіти методологією і технікою виходу із конфліктних ситуацій. Кінцевий етап у динаміці конфлікту традиційно визначають як розв'язання, хоча серед інших форм закінчення конфлікту ще вказують на врегулювання, загасання, усунення, скасування і переростання в інше протистояння. Крім того необхідно пам'ятати, що можливі два ступеня розв'язання конфлікту – повний і неповний. Якщо мало місце усунення суперечності або перетворення головних засад конфлікту (причин, предмета), то конфлікт розв'язано остаточно, повністю. Неповне розв'язання має місце тоді, коли усунено чи перетворено лише деякі незначні

елементи конфлікту, зокрема характер протиборства, мотиваційна база сторін тощо [2, с. 121].

Розглянемо шляхи розв'язання конфліктів в авіаційній сфері на прикладі одного з найбільш гучних для України за останні кілька років конфлікту – комерційного і політичного конфлікту в галузі авіасполучення, що виник між Україною та Росією в 2015 році. Конфлікт виник внаслідок окупації Росією Криму. Через те, що російські компанії літали до Криму без українського дозволу, вони потрапляли під дію штрафів. Петро Порошенко указом від 16 вересня 2015 року ввів у дію рішення РНБО від 2 вересня 2015 року «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)», під які підпав ряд російських авіакомпаній, які здійснювали польоти до Криму. Державіаслужба України повідомила відповідні російські авіакомпанії про заборону польотів у країну з 25 жовтня 2015 року відповідно до рішення Ради національної безпеки і оборони та Указу Президента Петра Порошенка. У свою чергу Росавіація за вказівкою Мінтрансу РФ повідомила всі українські авіакомпанії про введення заборони на польоти в Росію з 25 жовтня 2015 року як відповідь на українські санкції. 25 листопада 2015 року Україна заборонила всі транзитні польоти через свою територію російським авіакомпаніям у відповідь на аналогічну заборону Російської Федерації.

З огляду на найбільш типові засоби, можна виділити два найбільш загальні шляхи врегулювання конфлікту (повного чи часткового врегулювання (тобто зміни поведінки однієї чи декількох сторін конфлікту без вичерпання предмету спірних відносин) або розв'язання конфлікту (усунення самого приводу для такої взаємодії сторін):

1. Мирне врегулювання конфлікту, яке можна досягнути такими способами: досягнення компромісу на основі збереження вихідних позицій заснованих на взаємних поступках; зняттям конфліктного протиріччя, оскільки виснажені ресурси конфліктуючих сторін, що унеможлиблює продовження суперництва; знайденим в ході суперечки взаємоповаги сторін, розуміння прав та інтересів суперника. Найчастіше цей шлях примирення пов'язаний не з одностороннім нав'язуванням волі, а з активністю обох конфліктуючих сторін.

2. Примирення на основі примусу, що дозволяє одній із сторін ігнорувати інтереси суперника. Сутнісними характеристиками такого нав'язування однією із сторін може бути наступне: явна перевага (збережених, придбаних) сил і ресурсів з однієї сторони і їхній

дефіцит з іншої; ізоляція однієї сторони конфлікту, зниження її статусу, а також інші стани, що свідчать про ослаблення її позицій, про поразку, як наслідок нанесення їй відповідно до правил гри; знищення, усунення ворога, в результаті чого мир встановлюється під час відсутності ворога [1, с. 35].

Більшість конфліктів у сфері авіації мають економічний характер та вирішуються за допомогою переговорів. Щоб переговори стали можливими, обов'язково мають бути наявні необхідні умови, серед них зацікавлені сторони, що залежать одна від одної, відсутність домінування однієї із сторін, уміння чітко викладати свої думки, наявність розумних меж, у рамках яких можна діяти, уміння працювати в команді, реалістичний погляд на події [3, с. 14].

Проте, вказаний конфлікт між Україною та Російською Федерацією, що виник у 2015 році, носить, крім економічного, ще й політичний характер. А що стосується політичного конфлікту, то серед засобів впливу можна виокремити роль третьої сторони, яка з однієї сторони, надає допомогу задля мирного вирішення конфлікту шляхом переговорів (конфліктний медіаторинг), шляхом прямого посередництва, спостереження за ходом переговорів та вироблення пропозицій щодо врегулювання та вирішення конфлікту, а з іншої сторони направляє примусові чи обмежувальні заходи тиску (санкції, блокади, ембарго тощо) задля припинення протистояння чи зміни динаміки конфлікту.

На нашу думку, зазначений конфлікт повністю не розв'язаний, а лише частково врегульований шляхом примирення на основі примусу, тобто ізоляції сторони конфлікту.

Підсумовуючи варто наголосити, що обрані суб'єктом засоби врегулювання чи розв'язання конфліктів повинні обов'язково відповідати культурно-історичним, цивілізаційним особливостям політичного розвитку країни. Якщо раніше умовою відновлення авіаційного сполучення між Україною та РФ Мінінфраструктури назвало припинення російськими компаніями польотів у Крим та сплати всіх штрафних санкцій за незаконні польоти, то в світлі останніх подій та анонсування припинення залізничного і автомобільного сполучення з РФ, вирішення даного конфлікту відкладається на невизначений термін.

Література

1. Лебедева М.М. Политическое урегулирование конфликтов. Подходы, решения, технологии: учеб. пособ. / М.М. Лебедева. – М.: Аспект Пресс, 1999. – 271 с.
2. Орлянський В.С. Конфліктологія: навч. посіб. / В.С. Орлянський. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 160 с.

3. Череватюк В.Б. До проблеми конфліктів у сфері авіації / В.Б. Череватюк // Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Повітряне і космічне право. – 2012. – № 4 (25). – С. 12-14.

УДК 347.85:341(043.2)

Ткаченко В.В., студентка,
Навчально-науковий юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Макеєва О. М., к.ю.н.

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ РЕЖИМ КОСМІЧНОГО ПРОСТОРУ ТА НЕБЕСНИХ ТІЛ

Важливою метою забезпечення дослідження й використання космічного простору та небесних тіл є врегулювання їх нормами права, для того щоб зазначені галузі здійснювалися на благо і в інтересах усіх країн незалежно від ступеня їхнього економічного і наукового розвитку.

Простір за межами земної атмосфери називають космічним простором. Основу правового регулювання космічного простору та небесних тіл становлять серія резолюцій Генеральної Асамблеї ООН (одна тисяча сімсот двадцять один (XVI)) від 20 грудня 1961 року (XVII) від 14 грудня 1962 року (XVIII) від 17 жовтня 1963 р. та ін) та Договір про принципи діяльності держав про дослідження і використання космічного простору, включаючи Місяць і інші небесні тіла 1967 р. (Договір про космосу), а також Угода про діяльність держав на Місяці та інших небесних тілах 1979 р. (Угода про Місяць) [1].

Елементами правового режиму космічного простору і небесних тіл є такі: вони відкриті для дослідження і використання всіма державами без якої б то не було дискримінації на основі рівності та відповідно до міжнародного права, при вільному доступі у всі райони небесних тіл; вони вільні для наукових досліджень; космос і небесні тіла не підлягають національному присвоєнню ні шляхом проголошення на них суверенітету, ні шляхом використання або окупації, ні будь-якими іншими засобами; космос є частково демілітаризованою зоною в силу того, що держави зобов'язалися не виводити на орбіту навколо Землі будь-які об'єкти з ядерною зброєю або будь-якими іншими видами зброї масового знищення, не встановлювати таку зброю на небесних тілах і не розміщувати таку зброю в космічному просторі будь-яким іншим чином;